

SV. JANEZ PAVEL II.

REDEMPTORIS CUSTOS

Odrešenikov varuh

Uvod

1. **Odrešenikov varuh** »Jožef je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel, in vzel svojo ženo k sebi« (Mt 1,24).

Cerkveni očetje, oprti na evangelij, so že od prvih stoletij poudarjali, da sv. Jožef tako, kakor je ljubeče skrbel za Marijo ter se z veseljem in vnemo posvečal vzgoji Jezusa Kristusa¹, varuje in brani njegovo skrivnostno telo, Cerkev, katere podoba in vzor je sveta Devica.

Ob stoletnici objave okrožnice *Quamquam pluries* papeža Leona XIII.² in v nadaljevanju stoletnega češčenja svetega Jožefa bi vam rad, dragi bratje in sestre, predložil v premišljevanje nekaj misli o možu, ki mu je Bog »zaupal varovanje svojih najdragocenejših zakladov«. ³ To pastoralno dolžnost izpolnujem z veseljem, da bi v vseh rasla češčenje zavetnika vesoljne Cerkve in ljubezen do Odrešenika, ki mu je zgledno služil.

Tako bo vse krščansko ljudstvo ne le bolj goreče klicalo sv. Jožefa ter ga zaupno prosilo za njegovo varstvo in pomoč, ampak bo imelo stalno pred očmi njegov ponižni in zreli način služenja in »sodelovanja« pri odrešenjskem načrtu.⁴

Ioannis Pauli II Summi Pontificis, Adhortatio apostolica »Redemptoris Custos« de persona sancti Iosephi et opera in Christi Iesu Ecclesiaeque vita, v: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, XII, 2, 1989, Libreria Editrice Vaticana 1991, 197–224. Prevedel Anton Štrukelj.

Prepričan sem, da ponovno premišljevanje o deležnosti Marijinega moža pri božji skrivnosti pomaga Cerкви, ki skupaj z vsem človeštvom potuje v prihodnost, da vedno znova odkriva svojo istovetnost v tem odrešenjskem načrtu, ki *ima svoj temelj v skrivnosti učlovečenja*.

Nazareški Jožef je bil prav tej skrivnosti »pridružen« kakor noben drug človek, razen Marije, matere učlovečene Besede. Skupaj z njo je bil deležen te skrivnosti, ker je bil pritegnjen v dejansko odrešenjsko dogajanje in postal varuh iste ljubezni, v moči katere nas je večni Oče »vnaprej določil, da bi postali njegovi sinovi po Jezusu Kristusu« (Ef 1,5).

I.

Predstavitev sv. Jožefa v evangeliju

Zakon z Marijo

2. »Jožef, Davidov sin, ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene. Kar je spočela, je namreč od Svetega Duha. Rodila bo sina, ki mu daj ime Jezus, kajti on bo odrešil svoje ljudstvo njegovih grehov« (Mt 1,20–21).

Te besede vsebujejo globoko jedro svetopisemske resnice o sv. Jožefu, se pravi tisti trenutek njegovega bivanja, na katero se navezujejo zlasti cerkveni očetje.

Evangelist Matej pojasnjuje pomen tega trenutka, ko opisuje, kako ga je doživel Jožef. Vendar moramo imeti pred očmi tudi vzporedno mesto *Lukovega evangelija*, da bi povsem razumeli vsebino in povezavo te izjave. Ob vrstici, kjer je rečno: »Z rojstvom Jezusa Kristusa je bilo takole: njegova mati Marija je bila zaročena z Jožefom. Preden sta prišla skupaj, je bila noseča od Svetega Duha« (Mt 1,18), je izvor Marijine nosečnosti »po delovanju Svetega Duha« obširneje in natančneje opisan v vrstici, ki jo *beremo pri Luku v oznanilu Jezusovega rojstva*: »Bog je poslal angela Gabriela v galilejsko mesto, ki se imenuje Nazaret, k devici, zaročeni z možem, ki mu je bilo ime Jožef, iz Davidove hiše, in devici je bilo ime Marija« (Lk

1,26–27). Angelove besede »Pozdravljena, milosti polna, Gospod je s teboj« (Lk 1,28) so v Mariji povzročile globoko vznemirjenost in jo nagnile k premišljevanju. Tedaj je poslanec pomiril Devico in ji razodel poseben Božji načrt z njo: »Ne boj se, Marija, kajti našla si milost pri Bogu. Glej, spočela boš in rodila sina, ki mu daj ime Jezus. Ta bo velik in se bo imenoval Sin Najvišjega. Gospod Bog mu bo dal prestol njegovega očeta Davida« (Lk 1,30–32).

Nekaj vrstic prej je evangelist rekel, da je bila Marija ob oznanjenju »zaročena z možem, ki mu je bilo ime Jožef, iz Davidove hiše«. Bistvo te »poroke« je neposredno pojasnjeno, ko Marija, potem ko je slišala besede nebeškega glasnika glede Sinovega rojstva, vpraša: »Kako se bo to zgodilo, ko ne spoznam moža?« (Lk 1,34). Na to prejme naslednji odgovor: »Sveti Duh bo prišel nadte in moč Najvišjega te bo obsenčila. Zato bo tudi Otrok, ki bo rojen, svet in se bo imenoval Božji Sin« (Lk 1,35). Marija bo ostala devica, tudi če je že »poročena« z Jožefom, ker je bil Otrok, ki ga je spočela ob oznanjenju, spočet po delovanju Svetega Duha.

Na tem mestu se Lukovo besedilo ujema z Mt 1,18 in nam pomaga razjasniti, kar tam beremo. Če se je po Marijini poroki z Jožefom »pokazalo, da je pričakovala Otroka po delovanju Svetega Duha«, tedaj ta trditev povsem ustreza vsebini oznanjenja in zlasti besedam, ki jih ob koncu izgovori Marija: »Zgôdi se mi po tvoji besedi« (Lk 1,38). Potem ko je Marija odgovorila na jasni načrt Boga, v naslednjih dneh in tednih pred ljudmi in Jožefom postane očitno, da »pričakuje otroka«, da naj bi rodila in nosi v sebi skrivnost materinstva.

3. V teh okoliščinah »je njen mož Jožef, ki je bil pravičen in je ni hotel osramotiti, sklenil, da jo skrivaj odslovi« (Mt 1,19). Ni vedel, kako naj ravna spričo »prečudovitega« Marijinega materinstva. Iskal je seveda odgovor na vznemirjujoče vprašanje, predvsem pa je iskal izhod iz težavnega položaja. »Ko je to premišljeval, se mu je Gospodov angel prikazal v sanjah in rekel: ‚Jožef, Davidov sin, ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene; kar je spočela, je namreč od Svetega Duha. Rodila bo sina in daj mu ime Jezus, kajti on bo odrešil svoje ljudstvo njegovih grehov‘« (Mt 1,20–21).

Med »oznanjenjem« pri Mateju in pri Luku obstaja velika podobnost. *Božji glasnik zaupa Jožefu skrivnost Marijinega materinstva.* Marija, ki je po postavi njegova »žena«, tudi če ostaja devica, je v moči Svetega Duha postala mati. Ko bo Sin, ki ga Marija nosi v naročju, prišel na svet, naj prejme ime Jezus. To je bilo pri Izraelcih znano ime, ki so ga tu in tam dajali sinovom. V tem primeru pa gre za Sina, ki bo – skladno z Božjo obljubo – *izpolnil pomen tega imena: Jezus, Ješua*, kar pomeni: *Bog je zveličanje.*

Glasnik govori z Jožefom kot »Marijinim možem«. Ta naj Sinu, ki bo rojen iz nazareške Device, poročene z njim, da to ime. *Glasnik se torej obrne na Jožefa in mu zaupa naloge zemeljskega očeta za Marijinega Sina.*

»Ko se je Jožef zbudil iz sna, je storil, kakor mu je naročil Gospodov angel. Vzel je svojo ženo k sebi« (Mt 1,24). Vzel jo je k sebi z vso skrivnostjo njenega materinstva, vzela jo je k sebi skupaj s Sinom, ki bo prišel na svet po delovanju Svetega Duha: s tem je *izpričal* glede tega, kar mu je Bog naročil po svojem glasniku, *voljno razpoložljivost, ki je podobna Marijini.*

II.

Varuh Božje skrivnosti

4. Ko se je Marija kmalu po oznanjenju odpravila v Zaharijevo hišo, da bi obiskala svojo sorodnico Elizabeto, je ob pozdravu zaslišala besede, ki jih je izrekla Elizabeta, »napolnjena s Svetim Duhom« (prim. Lk 1,41). Poleg besed, ki so se povezovala z angelovim pozdravom ob oznanjenju, je Elizabeta rekla: »*Blagor ji, ki je verovala, da se bo izpolnilo, kar ji je povedal Gospod*« (Lk 1,45). Te besede so bile vodilna misel okrožnice *Redemptoris Mater*, s katero sem hotel poglobiti nauk drugega vatikanskega koncila, ki pravi: »*Preblažena Devica je napredovala na romanju vere in vztrajala v svojem zedinjenju s Sinom zvesto do križa.*«⁵ Devica Marija je bila »pred vsemi«,⁶ ki v veri hodijo za Kristusom.

Na začetku tega romanja se Marijina vera sreča z Jožefovo. Če Elizabeta o Odrešenikovi materi reče: »Blagor ji, ki je verovala,« smemo po svoje to blaženost nanašati tudi na Jožefa, ker se je odzval na Božjo besedo, kakor mu je bila sporočena v tistem odločilnem trenutku. Bodimo natančni: Jožef na angelovo »oznanilo« ni odgovoril tako kakor Marija, ampak »je storil, kar mu je naročil Gospod, in svojo ženo vzel k sebi«. *To, kar je storil, je najčistejša »pokorščina vere«* (prim. Rim 1,5; 16,26; 2 Kor 10,5–6).

Reči moremo: *to, kar je Jožef storil*, ga je čisto posebno povezovalo z Marijino vero: kot od Boga prihajajočo resnico *je sprejel to, kar je Marija sprejela* že pri oznanjenju. Koncil uči: »Bogu, ki se razodeva, smo dolžni »poslušnost vere«. Z njo se človek svobodno vsega izroči Bogu, ko razodevajočemu se Bogu izkaže »popolno pokorščino razuma in volje« in prostovoljno pritrди njegovemu razodetju.«⁷ *Pravkar navedeni stavek*, ki se tiče samega jedra vere, *v celoti drži za Jožefa*.

5. Jožef je bil zato *na edinstveni način varuh skrivnosti*, ki »je bila od vekomaj skrita« (prim. Ef. 3,9), tako kakor je bila to Marija v tistem odločilnem trenutku, ki ga apostol imenuje »*polnost časa*«. Tedaj je namreč »Bog poslal svojega Sina, rojenega iz žene, rojenega pod postavo, da bi odkupil tiste, ki so bili pod postavo, in bi prejeli posinovljenje« (prim. Gal 4,4–5). Koncil uči: »Bog je v svoji dobroti in modrosti hotel razodeti samega sebe in razkriti skrivnost svoje volje (prim. Ef 1,9), da bi ljudje po Kristusu, učlovečeni Besedi, imeli v Svetem Duhu dostop k Očetu in bi postali deležni božje narave (prim. Ef 2,18; 2 Pt 1,4)«. ⁸

Prvi varuh te božje skrivnosti je Jožef, skupaj z Marijo. Skupaj z Marijo – in tudi z ozirom na Marijo – je od vsega začetka *deležen tega odločilnega dogodka razodetja Boga v Kristusu*. Če imamo pred očmi besedilo obeh evangelistov, Mateja in Luka, moremo tudi reči, da je Jožef prvi, ki je *deležen vere Božje matere*, in da s tem podpira svojo ženo v veri božjega oznanjenja. On je tudi prvi, ki ga je Bog postavil na »romanje vere«, na katerem je Marija – zlasti od Golgote in binkoštnega dogajanja – na popoln način »hodila pred drugimi«. ⁹

6. Jožefova lastna pot, *njegovo romanje vere, se bo končalo prej*, se pravi, še preden Marija stoji ob vznožju križa na Golgoti in – potem ko se je Kristus vrnil k Očetu – preden je v dvorani zadnje večerje navzoča na binkošti, na dan, ko je Cerkev, rojena v moči Duha resnice, razodeta pred svetom. Vendar *gre Jožefovo romanje vere v isto smer*, določa ga popolnoma ista skrivnost, katere varuh je postal skupaj z Marijo. Učlovečenje in odrešenje sestavljata organsko in neločljivo enoto, v kateri »se načrt razodetja uresničuje z dejanji in besedami, ki so med seboj v notranji zvezi«. ¹⁰ Zaradi te zveze je papež Janez XXIII., goreč častilec sv. Jožefa, odredil, naj se v večni spomin odrešenja v rimski mašni kanon poleg Marijinega imena in pred imena apostolov, papežev in mučencev vnese ime sv. Jožefa. ¹¹

Služba očetovstva

7. Kakor izhaja iz navedb evangelistov, sestavlja zakon z Marijo pravno podlago Jožefovega očetovstva. Bog je izvolil Jožefa za Marijinega moža, da bi Jezusu zagotovil očetovsko varstvo. Iz tega izhaja, da Jožefovo očetovstvo pelje prek zakona z Marijo, se pravi prek družine. Jožef je tako postavljen v največjo možno bližino s Kristusom – kot cilj vsake izvoljenosti in vnaprejšnje določenosti (prim. Rim 8,28s).

Evangelisti Jožefa imenujejo Marijinega moža in Marijo Jožefovo ženo (prim. Mt 1,16–18ss. 24; Lk 1,26; 2,5), tudi če z vso jasnostjo govorijo, da je bil Jezus spočet po delovanju Svetega Duha in da je bilo v tem zakonu ohranjeno devištvo (prim. Mt 1,16.18–20.24; Lk 1,26–34).

Za Cerkev je pomembno, da izpoveduje vero v *Jezusovo deviško spočetje*. A nič manj pomembno ni, da brani *Marijin zakon z Jožefom*, ker je od tega zakona pravno odvisno Jožefovo očetovstvo. Iz tega razumemo, zakaj so rodovi naštetih po Jožefovih prednikih. Sv. Avguštin se sprašuje: »Zakaj ne po Jožefu? Ali ni bil Marijin mož? (...) Sveto pismo z angelovo avtoriteto potrjuje, da je bil mož. *Ne boj se*, pravi, *vzeti k sebi svoje žene. Kar je spočela, je od Svetega*

Duha. Naročeno mu je, naj otroku dá ime, tudi če ga ni spočel. *Rodila bo*, je rečeno, *Sina*. *Daj mu ime Jezus*. Pismo ve, da Jezus ni bil rojen iz Jožefovega semena; ko je bil namreč Jožef zaradi izvora nosečnosti svoje žene vznemirjen, mu je rečeno: *prihaja od Svetega Duha*. In vendar se mu ne odreka očetovska avtoriteta, odkar mu je bilo zapovedano, naj otroku dá ime. Končno tudi Devica Marija sama, ki zelo dobro ve, da Kristusa ni spočela po zakonski združitvi z njim, vendarle Jožefa imenuje *Kristusov oče*.¹²

V moči zakonske vezi, ki povezuje Marijo in Jožefa, je *Marijin Sin* tudi *Jožefov Sin*: »Zaradi tistega zvestega zakona sta *oba* zaslužila, da se imenujeta Kristusova starša, ne le njegova mati, ampak tudi njegov oče, in sicer enako, kakor je bil mož njegove matere, torej *oboje v duhovnem*, ne telesnem oziru.«¹³ V tem zakonu ne manjka nobena zahteva, ki je potrebna za utemeljitev zakona: »Pri Kristusovih starših so se uresničile vse dobrine zakona: potomstvo, zakonska zvestoba, zakramentalnost. *Potomstvo* spoznamo v samem Gospodu Jezusu; *zvestobo*, ker ni bilo nezvestobe; *zakramentalnost*, ker ni bilo ločitve.«¹⁴

Tako sv. Avguštin kakor sv. Tomaž, ko preučujeta naravo zakona, govorita o tej stalno »nerazdeljeni enoti duš«, »edinosti src«, »složnosti«.¹⁵ Te prvine so v tem zakonu postale očitne na zgleden način. Ko Bog v odločilnem trenutku odrešenjske zgodovine s podaritvijo Besede razodene svojo ljubezen do človeštva, tedaj prav *zakon Marije in Jožefa* v sprejemanju in izražanju te ljubezni v polni »svobodi« uresničuje »zakonsko podaritev samega sebe«.¹⁶ »V tem velikem delu za prenovitev vseh stvari v Kristusu prav ta očiščeni in prenovljeni zakon postane nova resničnost, zakrament nove zaveze. Kakor že na začetku stare zaveze tako je zakonska dvojica tudi na pragu nove zaveze. Medtem ko sta bila Adam in Eva izvor zla, ki je preplavilo svet, predstavljata Jožef in Marija vrhunec, iz katerega se razširja svetost nad ves svet. Zveličar je začel delo odrešenja s to deviško in sveto zvezo, v kateri se razodeva njegova vsemogočna volja, *da bi očistil in posvetil družino*, svetišče ljubezni in zibelko življenja.«¹⁷

Koliko naukov moremo iz tega izpeljati za današnjo družino! Ker »ljubezen naposled določa bistvo in naloge družine« in »družina prejme poslanstvo, da varuje, razodeva in podarja ljubezen

kot živi odsev in resnično deležnost pri ljubezni Boga do ljudi in ljubezni Kristusa, našega Gospoda, do njegove neveste, Cerkve«,¹⁸ naj sveta Družina, ta prvotna »domača Cerkev«,¹⁹ odseva v vseh krščanskih družinah. »Po skrivnostnem božjem sklepu je Sin Božji v njej veliko let živel skrito. Sveta Družina je zato prapodoba in vzor za vse krščanske družine.«²⁰

8. Bog je sv. Jožefa poklical, da bi s svojim očetovstvom neposredno služil Jezusovi osebi in poslanstvu: tako v polnosti časa sodeluje pri veliki skrivnosti odrešenja in je v resnici »služabnik zveličanja«. ²¹ Njegovo očetovstvo se stvarno izraža v tem, da »je svoje življenje napravil za služenje, za žrtev pri skrivnosti učlovečenja in v zvezi s tem pri odrešenjski nalogi. Avtoriteto nad sveto Družino, ki mu je zakonito pripadala, je uporabljal za to, da ji je povsem podaril samega sebe, svoje življenje in delo. Svojo človeško poklicanost za družinsko ljubezen je spremenil v nadnaravno podarjanje samega sebe, svojega srca in vseh zmožnosti, v ljubezen, ki jo je postavil v služenje Mesiji, izhajajočemu iz njegove hiše in rodovine.«²²

Liturgija pravi, da je Bog »začetke odrešenja človeškega rodu zaupal zvestemu varuhu svetemu Jožefu«. ²³ Nato pojasnjuje: »Bog ga je kot zvestega in modrega služabnika postavil za poglavarja sveti Družini, da bi kot oče varoval njegovega edinorojenega Sina«²⁴ Papež Leon XIII. podčrtuje vzvišenost te odrešenjske naloge: »Jožef se med vsemi odlikuje v svojem vzvišenem dostojanstvu, kajti po božji odredbi je bil varuh in po mnenju ljudi oče Božjega Sina. Iz tega je izhajalo, da je bila Božja Beseda podložna Jožefu, mu bila pokorna in mu izkazovala čast in spoštovanje, ki ju otroci dolgujejo svojim staršem.«²⁵

Ker ni mogoče predpostavljati, da tako vzvišeni nalogi ne ustrezajo tudi lastnosti, ki se zahtevajo za njeno ustrezno izpolnitev, moramo priznavati, da »je Jožef po posebnem nebeškem navdihu občutil tisto povsem naravno ljubezen do Jezusa, tisto celotno ljubečo skrb, ki jo more izkazovati očetovsko srce«. ²⁶

Obenem z očetovsko oblastjo nad Jezusom je Bog podelil Jožefu tudi ustrezno ljubezen, tisto ljubezen, ki ima svoj izvir v Očetu, »po katerem se imenuje vsako očetovstvo v nebesih in na zemlji« (Ef 3,15).

V evangelijih je Jožefova očetovska naloga do Jezusa jasno prikazana. Zveličanje, ki prihaja po Jezusovi človeški naravi, se dejansko uresničuje v ravnanjih, ki ob upoštevanju tiste »učljivosti«, ki je lastna načrtu učlovečenja, spadajo k vsakdanjosti družinskega življenja. Evangelisti skrbno pokažejo, da v Jezusovem življenju ni nič prepuščeno naključju, ampak je vse potekalo po načrtu, ki ga je Bog vnaprej določil. Pogosto ponavljajoči se obrazec »To se je zgodilo, da se je izpolnilo ...« in povezava opisanega dogodka s starozaveznim besedilom hočeta podčrtati enoto in nepretrganost načrta, ki v Kristusu doseže svojo izpolnitev.

Z učlovečenjem Boga »se uresničijo obljube« in »podobe« Stare zaveze: kraji, osebe, dogodki, obredi se prepletajo po natančnih božjih odredbah, ki jih sporoča angel in jih sprejmejo ustvarjena bitja, posebno dojemljiva za Božji glas. Marija je ponižna Gospodova dekla, ki je bila od vekomaj pripravljena za nalogo, da bo Božja mati. Jožefa je Bog izvolil, da »bi poskrbel za Jezusovo rojstvo«. ²⁷ Naročeno mu je, naj poskrbi za »urejeno« vključitev Božjega Sina v svet, ob upoštevanju božjih odredb in človeških postav. Celotno tako imenovano »zasebno« ali »skrito« Jezusovo življenje je zaupano njegovemu varstvu.

Popis prebivalstva

9. Ko se je Jožef ob upoštevanju odredb državnih oblasti za vpis na sezname prebivalstva podal v Betlehem, je glede otroka izpolnil važno in pomembno nalogo, da ime »Jezus, Jožefov sin iz Nazareta« (prim. Jn 1,45), uradno vpišejo na seznam prebivalstva rimskega cesarstva. Vpis očitno izpričuje Jezusovo pripadnost človeškemu rodu: je človek med ljudmi, državljan tega sveta, ki je podrejen civilnim postavam in ustanovam, a tudi »Zveličar sveta«. Origen zelo dobro opisuje teološki pomen, ki pripada temu nikakor ne nepomembnemu zgodovinskemu dogodku: »Ker je bil pod cesarjem Avgustom prvi popis prebivalstva na celotnem zemeljskem krogu, se je med vsemi drugimi dal vpisati tudi Jožef skupaj z Marijo,

svojo ženo, ki je pričakovala otroka. In ker je Jezus prišel na svet še pred koncem popisovanja, bo vsak, ki stvari pozorno premisli, imel ta vtis: dejstvo, da naj bo pri uradnem popisovanju prebivalcev celotne zemeljske oble vpisan tudi Kristus, izraža neko skrivnost: na ta način je mogel on, ki je bil registriran z vsemi, vse posvetiti; on, ki je bil s celotnim zemeljskim krogom vpisan na seznam prebivalcev, je podelil zemlji občestvo s seboj in po tem vpisu je vse ljudi na zemlji vpisal v knjigo živih. S tem naj bi bili vsi, ki so verovali vanj, nato vpisani v nebesa, skupaj s svetniki Tistega, ki mu pripada čast in gospostvo od vekomaj do vekomaj. Amen.«²⁸

Rojstvo v Betlehemu

10. Kot varuh skrivnosti, »ki je bila od vekomaj skrita v Bogu« in ki se »v polnosti časa« začinja uresničevati pred njegovimi očmi, je *Jožef skupaj z Marijo v betlehemijski noči* prednostna priča prihoda Božjega Sina na svet. Luka piše: »*Ko sta bila tam, so se ji dopolnili dnevi, ko naj bi rodila. In rodila je sina, svojega prvorojenca, ga povila v plenice in položila v jaslje, ker v prenočišču zanju ni bilo prostora*« (Lk 2,6–7).

Jožef je bil očividec tega rojstva, ki se je zgodilo v človeško ponižujočih okoliščinah in je bilo s tem prvo naznanilo tistega »izničjenja« (prim. Flp 2,5–8), ki ga je Kristus prostovoljno sprejel nase zaradi odpuščanja grehov. Jožef je bil prav tako *priča počastitve pastirjev*, ki so prišli na kraj Jezusovega rojstva, potem ko jim je angel oznanil to veliko, veselo novico (prim. L 2,15–16). Pozneje je bil tudi *priča poklonitve, ki so jo modri z Vzhoda izkazali Detetu* (prim. Mt 2,11).

Obrezovanje

11. Ker je obrezovanje sina prva verska dolžnost očeta, Jožef s tem obredom (prim. Lk 2,12) izpolni svojo pravico in svojo dolžnost do Jezusa.

Načelo, po katerem so vse obredne šege Stare zaveze senca resničnosti (prim. Heb 9,9s; 10,1), pojasni, zakaj Jezus sprejme obrezo. Kakor druge šege tako tudi obred obrezovanja v Jezusu doseže »izpolnitev«. Zaveza Boga z Abrahamom, katere znamenje je bila obreza (prim. 1 Mz 17,13), doseže v Jezusu svojo polno veljavnost in svoje popolno uresničenje, ker je Jezus »privolitev« vsem prejšnjim obljubam (prim. 2 Kor 1,20).

Podelitev imena

12. Jožef podeli otroku pri obrezovanju ime Jezus. Samo v tem imenu se je mogoče zveličati (prim. Apd 4,12); pomen imena je bil Jožefu razkrit ob njegovem »oznanjenju«: »Daj mu ime Jezus, kajti on bo odrešil svoje ljudstvo njegovih grehov« (Mt 1,21). Ko Jožef podeli Jezusu ime, izpriča svoje pravno očetovstvo; ko izreče to ime, oznani Jezusovo poslanstvo Odrešenika.

Darovanje v templju

13. Prvi obred, o katerem poroča Luka (2,22s), vključuje posvetitev in odkup prvorojenca ter osvetli, zakaj je pozneje dvanajstletni Jezus ostal v templju.

Odkup prvorojenca je nadaljnja očetova dolžnost, ki jo Jožef izpolni. V prvorojencu je bilo posebjeno starozavezno ljudstvo, ki je bilo odkupljeno iz suženjstva, da bi pripadalo Bogu. Tudi v tem pogledu Jezus, ki je prava »odkupnina« (prim. 1 Kor 6,20; 7,23; 1 Pt 1,19), ne le »izpolni« starozavezni običaj, ampak ga hkrati preseže, ker ni potreben odkupa, ampak je sam začetnik odrešenja.

Evangelist poudarja, da »sta se njegov oče in mati čudila temu, kar se je govorilo o njem« (Lk 2,33), in zlasti temu, kar je *rekel Simeon*, ko je v svoji hvalnici Bogu označil Jezusa kot »zveličanje«, »ki ga je Bog pripravil pred obličjem vseh ljudstev:

luč v razsvetljenje poganom in slavo Izraela, svojega ljudstva«, in malo pozneje tudi kot »znamenje, kateremu se bo nasprotovalo« (prim. Lk 2,30–34).

Beg v Egipt

14. Po darovanju v templju evangelist Luka zapiše: »Ko so izpolnili vse po Gospodovi postavi, *so se vrnili v Galilejo*, v svoje mesto Nazaret. Otrok pa je rasel in se krepil. Bil je vedno bolj poln modrosti in Božja milost je bila z njim« (Lk 2,39–40).

Po Matejevem besedilu je vsekakor treba pred to vrnitvijo v Galilejo postaviti zelo pomemben dogodek, za katerega božja previdnost spet uporabi Jožefa. Tam beremo: »Ko so modri odšli, glej, se je Gospodov angel prikazal Jožefu v sanjah in mu rekel: ‚*Vstani, vzemi dete in njegovo mater ter béži v Egipt! Ostani tam, dokler ti ne sporočim. Herod bo namreč iskal dete, da bi ga pogubil*‘« (Mt 2,13). S prihodom modrih z Vzhoda je Herod zvedel za rojstvo »judovskega kralja« (Mt 2,2). Ko so modri odšli, »je dal Herod v Betlehemu in v vsej njegovi okolici pomoriti vse dečke, stare dve leti in manj« (Mt 2,16). S tem, da je vse pomoril, je hotel umoriti tistega novorojenega »judovskega kralja«, za katerega je zvedel med obiskom modrih na svojem dvoru. Potem ko je Jožef v sanjah zaslišal svarilo, »je vstal, še ponoči vzal dete in njegovo mater ter *se umaknil v Egipt*. Tam je ostal *do Herodove smrti*, da se je izpolnilo, kaj je Gospod rekel po preroku: *Iz Egipta sem poklical svojega sina*« (Mt 2,14–15; prim. Oz 11,1).

Jezusova vrnitev iz Betlehema v Nazaret je torej vodila prek Egipta. Kakor je Izrael nastopil pot svojega izhoda »iz sužnosti«, da bi začel staro zavezo, tako *Jožef, varuh in sodelavec skrivnosti Božje previdnosti*, tudi v izgnanstvu varuje tistega, ki uresničuje novo zavezo.

Jezus v templju

15. Od oznanjenja je bil Jožef skupaj z Marijo nekako v *notranjosti skrivnosti*, od vekomaj skrite v Bogu, skrivnosti, ki si je privzela človeški lik: »Beseda je meso postala in med nami prebivala« (Jn 1,14). Beseda je prebivala med ljudmi. Njeno življenjsko okolje je bila *sveta nazareška Družina*. Pač ena številnih družin v galilejskem mestecu, ena številnih družin v Izraelu. Tam je Jezus rasel in »se krepil. Bil je vedno bolj poln modrosti in Božja milost je bila z njim« (Lk 2,39–40). Evangeliji v nekaj besedah povzamejo *dolgo obdobje »skritega«* življenja. V tem času se je Jezus pripravljaj na svoje mesijansko poslanstvo. En sam trenutek se izmakne tej »skritosti«. Opisuje ga *Lukov evangelij: velikonočni praznik v Jeruzalemu, ko je bil Jezus star dvanajst let*.

Jezus se je kot mlad romar z Marijo in Jožefom udeležil tega praznika. »Po končanih prazničnih dneh so se vračali domov. Deček Jezus pa je ostal v Jeruzalemu, ne da bi njegovi starši to opazili« (Lk 2,43). Šele čez en dan so to opazili in ga začeli iskati »pri sorodnikih in znancih«. »Po treh dneh so ga našli v templju. Sedel je med učitelji, jih poslušal in spraševal. Vsi, ki so ga slišali, so strmeli nad njegovo razumnostjo in njegovimi odgovori« (Lk 2,46–47). Marija je vprašala: »Otrok, zakaj si nama to storil? Glej, tvoj oče in jaz sva te z bolečino iskala« (Lk 2,48). Jezus je odgovoril tako, da oba »nista razumela, kaj jim je rekel«. Dejal je: »Zakaj sta me iskala? Ali nista vedela, da moram biti v tem, kar je mojega Očeta?« (Lk 2,49–50).

Ta odgovor je slišal Jožef. Z ozirom na njega je Marija pravkar rekla »tvoj oče«. V resnici so vsi govorili in mislili tako: »Jezusa so imeli za Jožefovega sina« (Lk 3,23). Nič manj pa je Jezusov odgovor v templju »domnevnemu očetu« ponovno priklical v zavest tisto, kar je zaslišal neko noč pred dvanajstimi leti: »Jožef, ... ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene. Kar je spočela, je od Svetega Duha.« Že od takrat je vedel, da je varuh Božje skrivnosti. Dvanajstletni mu je prav to skrivnost priklical v spomin: »Biti moram v tem, kar je mojega Očeta.«

Jezusova oskrba in vzgoja v Nazaretu

16. Jezus je odraščal in napredoval »v modrosti, starosti in milosti« (Lk 2,52) v krogu Ssvete Družine in pred očmi Jožefa, ki je imel vzvišeno nalogo, da »vzreja« Jezusa, se pravi, ga prehranjuje, oblači ter poučuje v postavi in rokodelstvu, kakor ustreza dolžnostim, ki so naložene očetu.

V evharistični daritvi Cerkev slavi spomin »najprej preslavne vedno Device Marije, ... a tudi svetega Jožefa«,²⁹ ker »je hranil tistega, ki naj ga verniki uživajo kot kruh večnega življenja«.³⁰

Jezus pa »jima je bil pokoren« (Lk 2,51), ko je spoštljivo vračal pozorno skrb svojih »staršev«. S tem je hotel posvetiti dolžnosti družine in dela, ki ga je opravljal ob Jožefu.

*III.**Pravični mož – Marijin mož*

17. Vse svoje življenje, ki je bilo romanje v veri, je Jožef tako kakor Marija do konca ostal zvest Božjemu klicu. Marijino življenje je bilo najcelovitejša izpolnitev tistega prvega *fiat – zgodi se*, ki ga je izrekla ob oznanjenju. Jožef pa, kakor je bilo že rečno, ni izrekel nobene besede pri svojem »oznanjenju«: preprosto »je storil«, »kar mu je Gospodov angel naročil« (Mt 1,24). In *to prvo »dejanje« je bilo začetek »Jožefove poti«*. Vzdolž te poti evangeliji ne poročajo niti o eni besedi, ki bi jo bil Jožef izgovoril. A *Jožefov molk* ima poseben pomen: iz tega molka je mogoče docela prebrati resnico, ki je vsebovana v sodbi evangelija o njem: bil je »pravičen« (Mt 1,19).

To resnico moramo znati pravilno brati, ker vsebuje *eno najpomembnejših pričevanj o človeku in njegovi poklicanosti*. V teku rodov Cerkev vedno pozorneje in bolj zavestno bere to pričevanje, pri čemer iz bogate zaloge te izbrane osebe prinaša »novo in staro« (prim. Mt 13,52).

18. »Pravični« mož iz Nazareta ima predvsem jasne značilnosti zakonskega moža. Evangelist govori o Mariji kot »devici, zaročeni z možem, ki mu je bilo ime Jožef« (Lk 1,27). Preden »skrivnost, ki je bila od vekomaj skrita v Bogu« (Ef 3,9), začne postajati resničnost, nam evangelijski postavljajo pred oči *podobo zakonskega moža in zakonske žene*. Po običaju judovskega ljudstva so zakon sklepali v dveh razdobjih: najprej so obhajali pravno sklenitev zakona (dejanski zakon) in šele po nekem času je mož vzel ženo k sebi na svoj dom. Preden je Jožef živel skupaj z Marijo, je bil torej že njen »mož«. *Marija pa je v globini svojega srca ohranjala željo, da se izključno čisto podari Bogu*. Lahko bi se vprašali, kako je mogoče to željo spraviti v sklad s »poroko«. Odgovor izhaja samo in edino iz nadaljnjega odrešenjskega dogajanja, to je iz posebnega delovanja Boga samega. Marija že v trenutku oznanjenja ve, da *mora uresničiti svoj sklep devištva, da se izključno in celostno podari Bogu, prav zato ker naj postane mati Božjega Sina*. Materinstvo po delovanju Svetega Duha je oblika podaritve, ki jo Bog pričakuje celo od device, »zaročene« z Jožefom. Marija izreče svoj *fiat*.

Okoliščina, da je »zaročena« z Jožefom, je *obsežena v Božjem načrtu*. Na to opozarjata oba evangelista, ki ju navajamo, zlasti Matej. Značilne so besede, izrečene Jožefu: »Ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene. Kar je spočela, je namreč od Svetega Duha« (Mt 1,20). Pojasnjujejo skrivnost Jožefove žene: Marija je kljub svojemu materinstvu devica. V njej si »Sin Najvišjega« privzame človeško telo in postane »Sin človekov«.

Ko se Bog po angelovih besedah obrne na Jožefa, se obrne nanj kot na moža nazareške Device. Kar se je v njej dopolnilo po delovanju Svetega Duha, je hkrati izraz in posebna *potrditev zakonske vezi*, ki je že prej obstajala med Jožefom in Marijo. Nebeški sel čisto jasno reče Jožefu: »Ne boj se vzeti k sebi Marije, svoje žene.« To, kar se je prej zgodilo – namreč poroka z Marijo – se je zgodilo po volji Boga in je bilo zato ohranjeno. Marija mora v svojem božjem materinstvu živeti naprej kot »devica in žena enega moža« (prim. Lk 1,27).

19. V besedah nočnega »oznanila« *Jožef ne zasliši* samo božje resnice o neizrekljivi poklicanosti svoje žene, ampak poleg tega *spet*

sliši resnico o lastni poklicanosti. Ta »pravični« mož, ki je v duhu najodličnejših izročil izvoljenega ljudstva ljubil nazareško Devico in se z njo povezal v zakonski ljubezni, je od Boga še enkrat poklican k tej ljubezni.

»Jožef je storil, kar mu je naročil Gospodov angel. Vzel je k sebi svojo ženo« (Mt 1,24). Otrok, ki ga Marija pričakuje, »je od Svetega Duha«: ali morda nismo dolžni iz teh izjav sklepati, da je tudi njegova *ljubezen, ljubezen moža, na novo oživljena od Svetega Duha?* Ali nismo dolžni misliti, da Božja ljubezen, ki je po Svetem Duhu izlita v človekovo srce (prim. Rim 5,5), najpopolneje oblikuje vsako človeško ljubezen? Božja ljubezen oblikuje tudi – in to na edinstveni način – zakonsko ljubezen poročenih, ko v njej povzdigne in oplemeniti vse tisto, kar je človeško dostojanstveno in lepo, kar prinaša s seboj značilnosti izključne podaritve, povezanosti oseb in pristnega občestva po vzoru skrivnosti Trojice.

»Jožef ... je vzel svojo ženo k sebi. *A je ni spoznal, dokler ni rodila sina*« (Mt 1,24–25). Te besede kažejo tudi na *drugačno zakonsko bližino*. Višina te bližine ali bolje duhovna mogočnost zedinjenosti in povezanosti med osebama – moža in žene – izvira naposled iz Duha, ki oživlja (prim. Jn 6,63). *Jožef, ki je bil pokoren Duhu, je ravno v njem na novo našel vir ljubezni, svoje zakonske ljubezni kot mož.* In ta ljubezen je bila večja od tiste ljubezni, ki bi jo »pravični mož« mogel pričakovati po možnosti svojega človeškega srca.

20. Bogoslužje slavi Marijo, ki »je z vezjo zakonske in deviške ljubezni povezana z Jožefom, pravičnim možem«. ³¹ Gre v resnici za dve ljubezni, ki *skupaj* predstavljata skrivnost Cerkve, device in neveste, ki ima svoj simbol v zakonu Marije in Jožefa. »Devištvo in neporočenost zaradi Božjega kraljestva nista v nikakršnem nasprotju z visokim dostojanstvom zakona, ampak ga predpostavljata in potrjujeta. Zakon in devištvo sta dva načina, kako ponazarjamo in živimo skrivnost zaveze Boga z njegovim ljudstvom,« ³² ene same življenjske skupnosti med Bogom in ljudmi.

Jožef s svojo celostno podaritvijo samega sebe izraža svojo velikodušno ljubezen do Božje matere, ko z njo sklene zakon. Čeprav se je odločil umakniti, da ne bi bil v napoto Božjemu načrtu, ki

naj bi se uresničil v Mariji, jo obdrži pri sebi na izrecno angelovo naročilo in spoštuje njeno izključno pripadnost Bogu.

Po drugi strani so iz zakona z Marijo izhajali za Jožefa njegovo edinstveno dostojanstvo in njegove pravice nad Jezusom. »Dostojanstvo Božje matere je gotovo tako veliko, da ne more biti nič bolj vzvišenega. Ker pa je bila med blaženo Devico in Jožefom sklenjena zakonska zveza, ni nobenega dvoma, da *se Jožef bolj kakor kdor koli približa* tistem visokemu dostojanstvu, po katerem Božja mati daleč presega vsa bitja. Zakon je najvišje občestvo in prijateljstvo, s katerim se po njegovi naravi povezuje tudi skupnost dobrin. Iz tega izhaja: ko je Bog dal Jožefa za moža Devici, ji ga ni dal samo kot življenjskega sopotnika, priče njenega devišstva in varuha njene časti, ampak tudi zato, da bi bil Jožef z zakonsko pogodbo *deležen* njene odlične veličine.«³³

21. *Takšna vez ljubezni je določala življenje svete Družine*, najprej v bornosti v Betlehemu, nato v izgnanstvu v Egiptu in potem v domovališču v Nazaretu. Cerkev obdaja to Družino z velikim čiščenjem in jo postavlja za zgled vsem družinam. Nazareška družina, neposredno pritegnjena v skrivnost učlovečenja, je čisto svojevrstna skrivnost. Tej skrivnosti pripada – kakor pri učlovečenju – pravo očetovstvo: človeški lik družine Božjega Sina, pristna človeška družina, prežeta z božjo skrivnostjo. *V njej je Jožef oče*: njegovo očetovstvo ne izhaja iz spočetja otrok. Kljub temu ni »navidezno« ali samo »nadomestek«, ampak *ima vso pristnost človeškega očetovstva*, očetovske naloge v družini. V tem očetovstvu odkrijemo hipostatično edinost: človeška narava je sprejeta v edinost božje osebe Jezusa Kristusa, učlovečene Besede. S privzetjem človeške narave je v Kristusu »sprejeto« tudi vse, kar je človeško, zlasti družina kot prva razsežnost njegovega zemeljskega bivanja. V tej povezanosti je »sprejeto« tudi Jožefovo človeško očetovstvo.

Na podlagi tega načela dobijo svoj pravi pomen tudi Marijine besede dvanajstletnemu Jezusu v templju: »*Tvoj oče in jaz* sva te ... iskala.« To ni običajna govorica: besede Jezusove matere kažejo na celotno resničnost učlovečenja, ki spada k skrivnosti nazareške Družine. *Jožef*, ki je od začetka s »*poslušnostjo vere*«

sprejel svoje človeško očetovstvo do Jezusa s tem, da je sledil luči Svetega Duha, ki je človeku podarjen po veri, je gotovo vedno bolj odkrival *neizrekljivi dar svojega očetovstva*.

IV.

Delo kot izraz ljubezni

22. Vsakodnevni izraz te ljubezni v življenju nazareške Družine je delo. Evangeljsko besedilo natančno navaja vrsto dela, s katerim si je Jožef prizadeval zagotoviti vzdrževanje družine: *tesarska obrt*. Pod tem preprostim pojmom se skriva celoten lok Jožefovega življenja. Za Jezusa so to leta skritega življenja, o katerih evangelist pove po dogodku v templju: »Vrnil se je z njima ter prišel v Nazaret in jima bil pokoren« (Lk 2,51). To »poslušnost«, se pravi Jezusovo pokorščino v nazareškem domu, *razumemo tudi kot sodelovanje pri Jožefovem delu*. Jezus, ki je veljal za »tesarjevega sina«, se je od svojega domnevnega »očeta« naučil rokodelstva. Če je nazareška Družina v redu zveličanja in svetosti zgled za človeške družine, to ustrezno velja tudi za Jezusovo delo ob tesarju Jožefu. V našem času je Cerkev to poudarila tudi z bogoslužnim spominom Jožefa delavca, določenim na prvi maj. Človeško delo in zlasti ročno delo sta v evangeliju močno poudarjena. Delo je skupaj s človeško naravo Božjega Sina sprejeto v skrivnost učlovečenja, kakor je bilo *na poseben način odrešeno*. Zaradi delovne mize, na kateri je skupaj z Jezusom opravljal svoj poklic, je Jožef prinesel človeško delo v bližino skrivnosti odrešenja.

23. Znatno delež pri človeškem odraščanju in napredovanju »v modrosti, starosti in milosti« je imela pri Jezusu *krepost pridnosti*, saj je »delo dobrina za človeka«, dobrina, ki »spreminja naravo« in stori, da človek »tako rekoč postaja bolj človek«. ³⁴

Pomembnost dela v človekovem življenju zahteva, da človek pozna njegove vsebine in si jih usvoji, zato »da bi pomagal vsem ljudem, da bi z delom prišli bliže k Bogu, Stvarniku in Odrešeniku, sodelovali pri njegovem odrešenjskem načrtu za človeka in svet,

v svojem življenju poglobljali prijateljstvo s Kristusom ter se po veri živo udeleževali njegovega trojnega poslanstva duhovnika, preroka in kralja«. ³⁵

24. Končno gre za posvečevanje vsakodnevnega življenja, ki ga mora vsakdo doseči v skladu s svojim stanom in položajem. To posvečevanje lahko vsak krepi ob zgledu, sprejemljivem za vse: »Sv. Jožef je vzor ponižnih, ki jih krščanstvo usmerja k velikim ciljem. Sv. Jožef je dokaz, da niso potrebne ‹imenitne reči›, da bi dobro in verodostojno hodili za Kristusom; nujne so le splošne, človeške, preproste, a prave in verodostojne kreposti«. ³⁶

V.

Prednost duhovnega življenja

25. Tudi nad delom tesarja v nazareškem domu se razširja isto ozračje molka, ki spremlja vse, kar se nanaša na Jožefov lik. *To molčanje na poseben način razkriva notranje bogastvo te osebe.* Evangeliji govorijo izključno o tem, kaj je Jožef »storil«; včasih pa v njegovih »dejanjih«, obdanih z molkom, soglasno razkrivajo ozračje *globokega molitvenega življenja.* Jožef je bil vsak dan v stiku s skrivnostjo, »od vekov skrito« skrivnostjo, ki »se je naselila« v njegovem domu. To pojasni, zakaj je na primer sv. Terezija Jezusova, velika prenoviteljica kontemplativnega karmela, tako močno pospeševala prenovo češčenja sv. Jožefa v zahodnem krščanstvu.

26. Jožefova popolna izročitev vsega lastnega bivanja zahtevam Mesijevega prihoda v njegov dom je ustrezno utemeljena »v njegovem nedoumljivem duhovnem življenju. Iz tega so mu pritekala edinstvena naročila in tolažbe; iz njega sta se mu porajali jasnost in moč, lastni preprostim in čistim dušam, za velike odločitve. Ena takšnih je bila odločitev, da svojo svobodo, svojo zakonito človeško poklicanost in svojo zakonsko srečo takoj podredi božjim načrtom ter prevzame nase položaj, odgovornost in breme družine; zavoljo neprimerljive deviške ljubezni se odpove naravni zakonski ljubezni, ki jo sestavlja in hrani«. ³⁷

Takšna razpoložljivost za Boga, pripravljenost volje v izročitvi vsemu, kar se tiče njegovega služenja, ni nič drugega kakor *udejanjanje pobožnosti*, ki predstavlja eno od izraznih oblik kreposti strahu božjega.³⁸

27. Življenjsko občestvo med Jožefom in Jezusom nas privede k ponovnemu premišljevanju o skrivnosti učlovečenja prav pod vidikom Kristusove človeške narave kot učinkovitega orodja božje narave za posvečevanje ljudi: »V moči božje narave so bila Kristusova človeška dejanja za nas zveličavna, ko so v nas povzročala milost – bodisi zaradi zasluženja ali zaradi učinkovitosti.«³⁹

Med temi dejanji dajejo evangelisti prednost tistim, ki se tičejo velikonočne skrivnosti; hkrati pa poudarjajo pomen telesnega stika z Jezusom pri ozdravljenjih (prim. n. pr. Mr 1,41) in njegov vpliv na Janeza Krstnika, ko sta bila oba še v materinem naročju (prim. Lk 1,41–44).

Apostolsko pričevanje, kakor vidimo, ni zanemarilo pripovedi o Jezusovem rojstvu, obrezovanju, darovanju v templju, begu v Egipt in skritem življenju v Nazaretu zaradi »skrivnosti« milosti v takšnih »dogodkih«, ki so vsi odrešilni, ker so deležni istega vira ljubezni: Kristusove božje narave. Če se je ta ljubezen po njegovi človeški naravi razlivala nad vse ljudi, so bili vendar z njo blagoslovljeni najprej tisti, ki jih je božja volja postavila v najtesnejšo, najzaupnejšo bližino z njim: Marija, njegova mati, in Jožef, krušni oče.⁴⁰

Kako naj prodremo v brezdanjost tega edinstvenega odnosa, ko Jožefova »očetovska« ljubezen ni mogla ostati brez vpliva na Jezusovo »otroško« ljubezen in obratno Jezusova »otroška« ljubezen na Jožefovo »očetovsko« ljubezen? Duše, najbolj dovzetne za pobude božje ljubezni, zanesljivo vidijo v Jožefu sijajen zgled notranjega življenja.

Poleg tega je navidezna napetost med dejavnim in kontemplativnim življenjem v Jožefu idealno premagana, kar je mogoče samo tistemu, ki je popoln v ljubezni. Če sledimo znanemu razlikovanju med ljubeznijo do resnice (*caritas veritatis*) in nujnostjo ljubezni (*necessitas caritatis*),⁴¹ moremo reči, da je Jožef živel *ljubezen do resnice*, to je čisto premišljevalno ljubezen do božje resnice, ki je

sijala iz Kristusove človeške narave, in tudi *nujnost ljubezni*, to je prav tako čisto ljubezen služnja, ki jo je zahtevalo varovanje in razvijanje prav te človeške narave.

VI.

Zavetnik Cerkve našega časa

28. Pij IX. je hotel v težkem času Cerkev zaupati posebnemu varstvu svetega očaka Jožefa, zato ga je razglasil za »zavetnika katoliške Cerkve«. ⁴² Papež je vedel, da s tem ni storil nekaj nepomembnega, kajti na podlagi odličnega dostojanstva, ki ga je Bog naklonil temu zvestemu služabniku, »je imela Cerkev za blaženo Devico, njegovo ženo, vedno v veliki časti svetega Jožefa, ga slavila in se v hudih stiskah zatekala k njemu«. ⁴³

Kakšni so razlogi za tako veliko zaupanje? Leon XIII. jih navaja takole: »Razlogi za to, da smemo imeti svetega Jožefa za posebnega zavetnika Cerkve ter da sme Cerkev zelo veliko pričakovati od njegovega varstva in pomoči, izhajajo večinoma iz tega, da je Marijin mož in Jezusov krušni oče ... Jožef je bil v svojem času zakoniti in naravni varuh, glavar in branitelj božje Družine... Zato je primerno in nadvse vredno svetega Jožefa, da tako, kakor je bil nekoč vaje svetniško braniti nazareško Družino v vseh zadevah, zdaj ščiti in varuje Kristusovo Cerkev s svojo nebeško pomočjo.« ⁴⁴

29. Za to varstvo ga moramo prositi; Cerkev ga še vedno potrebuje, ne le za obrambo pred grozečimi nevarnostmi, ampak tudi in zlasti za okrepitev svojega ponovnega prizadevanja za evangelizacijo sveta in za novo evangelizacijo v tistih »deželah in narodih – kakor sem zapisal v apostolskem pismu *Christifideles laici* –, v katerih sta prej cvetela vera in krščansko življenje ... in se zdaj spopadajo s hudimi težavami«. ⁴⁵ Da bi Cerkev prinesla prvo oznanilo o Kristusu ali ga na novo oznanila, kjer je bilo zanemarjeno ali pozabljeno, potrebuje posebno »milost od zgoraj« (prim. Lk 24,49; Apd 1,8); ta je seveda dar Gospodovega Duha ter povezana s priprošnjo in zgleodom njegovih svetih.

30. Cerkev zaupa v zanesljivo varstvo in tudi v odličn zgled svetega Jožefa, zgled, ki sega onkraj posameznih življenjskih okoliščin in je predložen celotni Cerkvi v vsakršnih razmerah in nalogah posameznega vernika.

Konstitucija o božjem razodetju drugega vatikanskega koncila pravi, da mora biti temeljna naravnost celotne Cerkve takšna, da »z vsem spoštovanjem posluša Božjo besedo«. ⁴⁶ To pomeni neomajno pripravljenost, da v zvestobi služi odrešilni volji Boga, razodeti v Jezusu. Že na začetku odrešenja človeka najdemo utelešen zgled pokorščine poleg Marije prav pri Jožefu, ki se odlikuje z zvestim izpolnjevanjem Božjih zapovedi.

Pavel VI. je spodbujal, naj Jožefa prosimo za njegovo pomoč in varstvo: »Cerkev v zadnjem času to že dela zlasti s teološkim pre-mišljevanjem o povezavi božjega delovanja s človeškim v velikem odrešenjskem načrtu. V tem načrtu prvo, to je božje delovanje, popolnoma zadostuje, vendar tudi drugo, naše delovanje, čeprav samo ne zmore ničesar (prim. Jn 15,5), ni oproščeno ponižnega, a pogojujočega sodelovanja, ki nas plemeniti. Poleg tega Cerkev prosi zavetnika iz globoke in nadvse aktualne želje, da bi videla svoje zemeljsko bivanje oživljeno s pravimi evangeljskimi krepostmi, kakor žarijo v svetem Jožefu.« ⁴⁷

31. Cerkev vse te zahteve spreminja v molitev. »Bog je začetke odrešenja zaupal zvestemu varuhu svetemu Jožefu,« zato ga Cerkev prosi, naj ji nakloni, da bo v zvestobi sodelovala pri delu odrešenja, naj ji bo podeljena ista zvestoba in čistost srca, ki je navdihovala Jožefa v služenju učlovečeni Besedi. Cerkev naj po njegovem zgledu in priprošnji vedno živi za Boga v pravičnosti in svetosti. ⁴⁸

Že pred sto leti je papež Leon XIII. spodbudil katoliško Cerkev, naj prosi za varstvo svetega Jožefa, zavetnika celotne Cerkve. Okrožnica *Quamquam pluries* se je sklicevala na tisto »očetovsko ljubezen«, ki jo je Jožef »izkazoval detetu Jezusu«, in priporočala »preskrbnemu varuhu svete Družine« tisti »delež, ki ga je Jezus pridobil s svojo krvjo«. Od takrat *prosi Cerkev* – kakor sem v začetku omenil – »pri ljubezni, ki ga je vezala z brezmadežno Devico, Božjo

materjo« za varstvo sv. Jožefa in mu priporoča vse svoje skrbi, tudi glede nevarnosti, ki pretijo človeški družini.

Še danes imamo številne razloge, da molimo enako: »Odvрни od nas, ljubezni polni oče, vsako kugo zmot in greha. Podpiraj nas milostno, o mogočni naš varuh, v tem boju zoper moči teme. In kakor si nekdam otel dete Jezusa iz smrtne nevarnosti, tako brani zdaj sveto Cerkev Božjo sovražnega zalezovanja in vsakega nasprotovanja«. ⁴⁹

32. Živo želim, naj bi pričujoči spomin na lik sv. Jožefa tudi v nas obnovil molitev, ki jo je pred sto leti moj predhodnik priporočal moliti. Prav gotovo ta molitev in *Jožefov lik dobita* v novem krščanskem tisočletju *obnovljeno aktualnost za Cerkev našega časa*.

Drugi vatikanski koncil je vse na novo napravil dovzetne za »velike reči«, za tisti »odrešenski načrt«, ki mu je Jožef služil na poseben način. Ko se torej priporočamo varstvu tistega, ki mu je Bog sam »zaupal varovanje svojih najdragocenejših zakladov«, ⁵⁰ se hočemo od njega hkrati učiti, da bi služili »odrešenskemu načrtu«. Naj bo sv. Jožef za vse edinstveni učitelj v služenju Kristusovemu odrešenskemu poslanstvu. To služenje se v Cerkvi tiče vsakega posameznika in vseh: zakoncev in staršev, tistih, ki živijo od dela svojih rok ali vsakega drugega dela, oseb, ki so poklicane h kontemplativnemu življenju ali k apostolatu.

Pravični mož, ki je nosil v sebi celotno dediščino stare zaveze, je bil uveden tudi v »začetek« nove in večne zaveze v Jezusu Kristusu. Naj nam pokaže poti te zaveze, ki obljublja zveličanje, na pragu naslednjega tisočletja, v katerem mora ista zaveza nadaljevati in razvijati »polnost časa«, ki spada k neizrekljivi skrivnosti učlovečenja Besede.

Sv. Jožef naj doseže za Cerkev in za svet, pa tudi za vsakega od nas blagoslov Očeta in Sina in Svetega Duha.

Dano v Rimu pri Svetem Petru 15. avgusta, na slovesni praznik Marijinega vnebovzvetja, v letu 1989, enajstem letu mojega papeževanja.

Opombe

- ¹ Prim. sv. Irenej, *Adversus haeres*, IV, 23, 1: S. Ch. 100/2, 692–694.
- ² Leon XIII., okr. *Quamquam Pluries* (15. avg. 1889): *Leonis XIII P. M. Acta*, IX (1890) 175–182.
- ³ Kongregacija svetih obredov, odlok *Quemadmodum Deus* (8. dec. 1870): *Pii IX P. M. Acta*, 1. del, 5. zv., 282; Pij IX., *Inclytum Patriarcham* (7. julij 1871): n. d., 331–335.
- ⁴ Prim. sv. Janez Zlatousti, *In Matth. Hom.*, V, 3: PG 57, 57s; cerkveni učitelji in papeži so na podlagi podobnosti imena kazali na egiptovskega Jožefa kot zgled nazareškega Jožefa, da bi nekako zastrto kazali na njegovo služenje in veličino kot varuha najdragocenejših zakladov Boga Očeta, namreč učlovečene Besede in njegove preblažene Matere; prim. n. pr. sv. Bernard, *Super »Missus est« Hom.*, II, 16: S. *Bernardi Opera*, Ed. Cist., IV, 33s.; Leon XII., *Quamquam pluries* (15. avg. 1889), n. d., 179.
- ⁵ Drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium*, C 58.
- ⁶ Pr. t., 63.
- ⁷ Drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR 5.
- ⁸ Pr. t., 2.
- ⁹ Drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium*, C 63.
- ¹⁰ Drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR 2.
- ¹¹ Kongregacija svetih obredov, odlok *Novis hisce temporibus* (13. nov. 1962): AAS 54 (1962), 873.
- ¹² Sv. Avguštin, *Sermo*, 51, 10, 16: PL 38, 342.
- ¹³ Sv. Avguštin, *De nuptiis et concupiscentia*, 1, 11, 12: PL 44, 421; prim. *De consensu evangelistarum*, II, 1, 2: PL 34, 1071; *Contra Faustum*, III, 2: PL 42, 214.
- ¹⁴ Sv. Avguštin, *De nuptiis et concupiscentia*, 1, 11, 13: PL 44, 421; prim. *Contra Iulianum*, V, 12, 46: PL 44, 810.
- ¹⁵ Sv. Avguštin, *Contra Faustum*, XXIII, 8: PL 42, 470s.; *De consensu evangelistarum*, II, 1, 3: PL 34, 1072; *Sermo* 51, 13, 21: PL 38, 344s.; Tomaž Akvinski, *Summa theologica*, III, q. 29, a. 2 ob sklepu.
- ¹⁶ Prim. *Nagovori* dne 9. in 16. januarja; 20. februarja 1980: *Insegnamenti*, III/I (1980), 88–92; 148–152; 428–431.
- ¹⁷ Pavel VI., *Nagovor gibanju »Equipes Notre-Dame«* (4. maj 1970), št. 7: AAS 62 1970, 431. Podobno poveličevanje nazareške Družine kot popolnega zgleda občestva, n. pr. Leon XIII., apostolsko pismo *Neminem fugit* (14. junij 1892): *Leonis XIII P.M. Acta*, XII (1892), 149s.; Benedikt XV., motu proprio *Bonum sane* (25. julij 1920): AAS 12 (1920), 313–317.
- ¹⁸ Apostolsko pismo *Familiaris consortio* (22. nov. 1981), 17: AAS 74 (1982), 100.
- ¹⁹ N. d., 49: 140; prim. drugi vatikanski koncil, dogmatična konstitucija o Cerkvi *Lumen gentium*, C 11; odlok o laiškem apostolatu *Apostolicam actuositatem*, LA 11.
- ²⁰ Apostolsko pismo *Familiaris consortio* (22. nov. 1981), 85: AAS 74 (1982), 189–190.
- ²¹ Prim. Janez Zlatousti, *In Matth. Hom.* V. 3: PG, 57s.
- ²² Pavel VI., *Nagovor* (19. marec 1966): *Insegnamenti*, IV (1966), 110.

- ²³ Prim. *Rimski misal, glavna prošnja*, slovesni praznik sv. Jožefa, moža Device Marije.
- ²⁴ Prim. *Rimski misal, hvalospev*, slovesni praznik sv. Jožefa, moža Device Marije.
- ²⁵ Okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): n. d., 178.
- ²⁶ Pij XII., *Radijska poslanica študentom katoliških šol v Združenih državah Amerike* (19. febr. 1958): AAS 50 (1958), 174.
- ²⁷ Origen, *Hom. XIII in Lucam*, 7: *Sources Chrétiennes* 87, 214s.
- ²⁸ Origen, *Hom. XIII in Lucam*, 6: *Sources Chrétiennes* 87, 196s.
- ²⁹ *Rimski misal, Prva evharistična molitev*.
- ³⁰ Kongregacija svetih obredov, odlok *Quemadmodum Deus* (8. dec. 1870): n. d., 282.
- ³¹ *Maše v čast Devici Mariji*, Sveta nazareška Marija, *hvalospev*.
- ³² Apostolsko pismo *Familiaris consortio* (22. nov. 1981), 16: n. d., 98.
- ³³ Leon XIII., okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): n. d., 177s.
- ³⁴ Prim. apostolsko pismo *Laborem exercens*, (14. sept. 1981), 9: AAS 73 (1981), 599s.
- ³⁵ *Pr. t.*, 24: n. d., 638. Papeži novejšega časa so vedno znova predstavljali sv. Jožefa kot »zglede« delavcev, prim. n. pr. Leon XIII., okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): n. d., 180; Benedikt XV., motu proprio *Bonum sane* (25. julij 1920): n. d., 314–316; Pij XII., *Nagovor* (11. marec 1945), 4: AAS 37 (1945), 72; *Nagovor*, (1. maj 1955): AAS 47 (1955), 406; Janez XXIII., *Radijska poslanica* (1. maj 1960): AAS 52 (1960), 398.
- ³⁶ Pavel VI., *Nagovor* (19. marec 1969): *Insegnamenti*, VII (1969), 1268.
- ³⁷ *Pr. t.*, n. d., 1267.
- ³⁸ Prim. Tomaž Akvinski, *Summa theologica*, II–IIae, q. 82, a. 3, ad 2.
- ³⁹ *Pr. t.*, III, q. 8, a. 1, ad 1.
- ⁴⁰ Prim. Pij XII., okr. *Haurietis aquas* (15. maj 1956), III: AAS 48 (1956), 329s.
- ⁴¹ Prim. Tomaž Akvinski, *Summa theologica*, II–IIae, q. 182, a. 1, ad 3.
- ⁴² Prim. Kongregacija svetih obredov, odlok *Quemadmodum Deus* (8. dec. 1870): n. d., 283.
- ⁴³ *Pr. t.*, n. d., 282s.
- ⁴⁴ Leon XIII., okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): n. d., 177–179.
- ⁴⁵ Posinodalna apostolska spodbuda *Christifideles laici*, (30. dec. 1988), 34: AAS 81 (1989), 456.
- ⁴⁶ Drugi vatikanski koncil, konstitucija o božjem razodetju *Dei Verbum*, BR 1.
- ⁴⁷ Pavel VI., *Nagovor* (19. marec 1969): *Insegnamenti*, VII (1969), 1269.
- ⁴⁸ Prim. *Rimski misal, glavna prošnja; prošnja nad darovi*, slovesni praznik sv. Jožefa, moža Device Marije; *prošnja po obhajilu*, Maša v čast sv. Jožefu.
- ⁴⁹ Prim. Leon XII., »Molitev v čast svetemu Jožefu«, na koncu okr. *Quamquam pluries* (15. avg. 1889): *Leonis XIII P. M. Acta*, IX (1890), 183.
- ⁵⁰ Kongregacija svetih obredov, odlok *Quemadmodum Deus* (8. dec. 1870): n. d., 282.